

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 2 kwietnia 2012 roku

ZSR/500/6/2012/KW

**Pan
Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości**

w nawiązaniu do mojego wystąpienia z dnia 25 maja 2010 roku oraz inicjatywy poselskiej Posłanek na Sejm RP - Pani Renaty Zaremby i Pani Magdaleny Kochan w przedmiocie planowanej nowelizacji Kodeksu karnego zmierzającej do przekształcenia przestępstwa zgwałcenia w przestępstwo ścigane z urzędu, ponownie zwracam uwagę na pilną potrzebę zmiany brzmienia przepisu art. 205 Kodeksu karnego w ten sposób, by przestępstwa seksualne popełnione na szkodę małoletnich, którzy ukończyli 15 lat mogły być ścigane z urzędu.

W praktyce często spotykam się z przypadkami przestępstw na tle seksualnym, gdzie pokrzywdzonymi są małoletni. Doniesienia o gwałtach poczynionych na szkodę małoletnich docierają do mnie zarówno bezpośrednio od pokrzywdzonych, jak i za pośrednictwem mediów, placówek oświatowych czy innych organów wspierających rodziny i ofiary przestępstw, które sygnalizują podejrzenia o popełnianiu przestępstw na szkodę małoletnich. W wielu przypadkach oprawcą okazuje się być najbliższy członek rodziny, opiekun prawny czy inna osoba, której małoletni podlega bądź pozostaje z nią w bliskiej relacji, a która wykorzystuje jego położenie. W takich przypadkach dziecko nie chce zgłaszać problemu organom ścigania obawiając się naruszenia dotychczasowego status quo i licząc się z koniecznością dalszego funkcjonowania w otoczeniu osoby, od której pod wieloma względami jest zależne. W takich sytuacjach zarówno organy ścigania, jak i organy ustanowione do wspierania ofiar przemocy mają związane ręce w zakresie doprowadzenia do skazania sprawcy.

Podobny problem pojawia się, gdy małoletni pokrzywdzony przestępstwem na tle seksualnym chciałby złożyć wniosek o ściganie przestępstwa popełnionego na jego szkodę, bowiem napotyka się wówczas na przeszkody proceduralne. W myśl art. 205 Kodeksu karnego przestępstwo zgwałcenia jest ścigane na wniosek pokrzywdzonego. Dziecko, które ukończyło 15 lat nie ma jednakże uprawnienia do samodzielnego złożenia takiego wniosku z uwagi na jego ograniczoną zdolność do działania przed sądem. W takich przypadkach wymagane jest więc, by za małoletniego wniosek złożył jego przedstawiciel ustawowy bądź opiekun prawny. Jeżeli więc sprawcą czynu jest któraś z tych osób istnieje realna obawa, że do wszczęcia postępowania karnego nie dojdzie, a sprawca pozostanie bezkarny. Sytuacja ta nie dotyczy dzieci poniżej 15 roku życia, bowiem przestępstwo pedofilii ścigane jest z urzędu (art. 200 Kodeksu karnego).

W mojej ocenie możliwość wystąpienia przez organy ścigania do sądu rodzinnego o ustanowienie kuratora tylko w sposób częściowy zabezpiecza interesy małoletniego, bowiem często przedłuża postępowanie, opóźnia przystąpienie do czynności postępowania dowodowego i odwleka w czasie ewentualne podjęcie decyzji co do zastosowania środków zapobiegawczych.

Wobec powyżej przedstawionych wątpliwości na tle ścigania przestępstw przeciwko wolności seksualnej i obyczajności popełnionych na szkodę małoletniego pożądanym wydaje się wznowienie dyskusji nad zmianą trybu ścigania tych przestępstw. Na mocy art. 10a ust. 1 i 11 ust. 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) zwracam się do Pana Ministra o zintensyfikowanie działań zmierzających do zmiany istniejącego stanu prawnego.

z wyrazami szacunku
Marek Szlachetka

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 22 lutego 2013 r.

DPK-I-400-3/12 / 36

Pan
Marek Michałak
Rzecznik Praw Dziecka

szanowny Panie Ministrze!

W związku z pismem Rzecznika Praw Dziecka z dnia 2 kwietnia 2012 r. nr ZSR/500/6/2012/KW, w którym Rzecznik zwracał się do Ministra Sprawiedliwości o zintensyfikowanie działań zmierzających do zmiany istniejącego stanu prawnego, tak aby lepiej zabezpieczyć interesy małoletnich w postępowaniu karnym o przestępstwo zgwałcenia, uprzejmie informuję, że w okresie od wpływu powołanego pisma działania takie zostały przez Ministra Sprawiedliwości podjęte.

Minister Sprawiedliwości opracował *projekt ustawy o zmianie ustawy — Kodeks karny oraz ustawy — Kodeks postępowania karnego*, przewidujący prowadzenie postępowania karnego o czyn z art. 197 k.k. z urzędu bez wymogu złożenia wniosku, jeżeli pokrzywdzonym jest małoletni. Projekt ten nie tylko odnosił się do kwestii ścigania zgwałcenia z urzędu, ale przewidywał środki ochrony ofiar zgwałcenia przed podwójną wiktymizacją:

1. przyznane ofierze prawo odmowy składania zeznań, z którego może ona skorzystać na początkowym etapie postępowania,
2. nałożony na organy ścigania obowiązek przesłuchiwania pokrzywdzonego w szczególnym trybie, tak aby wyeliminować konieczność kilkukrotnego zeznawania

3. rozwiązanie, zgodnie z którym jeżeli przesłuchanie w sprawach o zgwałcenie odbywa się z udziałem biegłego psychologa, powinien on być osobą tej samej płci co pokrzywdzony, o ile pokrzywdzony tego żąda, a nie będzie to utrudniać postępowania.

W dniu 24 kwietnia 2012 r. Minister Sprawiedliwości zwrócił się do Przewodniczącego Zespołu do Spraw Programowania Prac Rządu o uzupełnienie Wykazu prac Rady Ministrów o powyższy projekt ustawy. Ponieważ jednak równocześnie rozpoczęły się prace legislacyjne nad *poselskim projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego* (druk sejmowy nr 532), dotyczącym bardzo zbliżonych zagadnień, projekt Ministra Sprawiedliwości ostatecznie nie był procedowany przez Rząd. W trakcie prac parlamentarnych rozwiązania zawarte w projekcie spotkały się jednak z aprobatą posłów, którzy zawarł je w *poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego* (druk sejmowy nr 998). Oba projekty są aktualnie przedmiotem prac na etapie komisji sejmowych.

Ponadto chciałbym uprzejmie zwrócić uwagę Rzecznika Praw Dziecka na opracowany przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego, a popierany przez Ministra Sprawiedliwości *projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i niektórych innych ustaw* (druk sejmowy 870), w którym Minister Sprawiedliwości proponuje rozszerzenie zakresu ochrony małoletnich w procesie karnym poprzez zmiany w art. 147, art. 185a i art. 185b Kodeksu postępowania karnego. Projekt ten, skierowany przez Rząd do Sejmu w dniu 8 listopada 2012 r., również jest obecnie przedmiotem prac parlamentarnych.

Z uwagi powyższe

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
Michał Królikowski

Michał Królikowski
PODSEKRETARZ STANU